

Lausuntopyyntö Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan maistraattien mahdollisista yhdistymistä koskevista selvityksistä ja säädösmuutoksista

112/00.04/2015

Kunnanhallitus § 105

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa mahdollisesta maistraattien yhdistymistä koskevista selvityksistä ja säädösmuutosehdotuksista. Lausuntoa on pyydetty 24.4.2015 mennessä.

Valtiovarainministeriö on tehnyt yhdessä Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön sekä Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan maistraattien päälliköiden kanssa selvityksen Uudenmaan maakunnan alueella toimivien maistraattien yhdistämisestä 1.1.2016 alkaen Uudenmaan maistraatiksi. Maistraattien yhdistymisestä johtuvat muutokset tehtäisiin säädöksiin pääosin teknisinä muutoksina niin, ettei laeissa ja asetuksissa olevien säännösten sisältöä muutettaisi, vaan nykyisten Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan maistraattien tehtävät ja virat siirrettäisiin sellaisenaan muodostettavaan uuteen maistraattiin.

Selvityksessä on tarkasteltu edellä mainittujen Uudenmaan alueella toimivien maistraattien yhdistymisen vaikutuksia maistraattien toimintaan, henkilöstöön, talouteen, erikoistehtäviin ja palvelujen (ml. ruotsinkieliset palvelut) saatavuuteen.

Maistraatit ovat osa valtion paikallishallintoa. Ne vastaavat mm. väestötietojärjestelmästä, holhousasioista, kauppa- ja yhdistysrekisteristä sekä valtakunnallisesta kuluttajaneuvonnasta. Maistraatit hoitavat myös julkisen notaarin tehtäviä, siviilivihkimisiä ja parisuhteen rekisteröintejä, kaupanvahvistuksia sekä vaaleihin ja kansanäänestyksiin liittyviä tehtäviä. Muita tehtäviä ovat mm. nimenmuutosasiat, avioliiton esteiden tutkinta ja perukirjojen osakasluetteloiden vahvistaminen. Kauppa- ja yhdistysrekisteriasiat siirtyvät 1.9.2015 alkaen maistraateilta Patentti- ja rekisterihallituksille.

Maistraatit tarjoavat palveluja yksityishenkilöille, yrityksille ja elinkeinonharjoittajille, erilaisille yhteisöille sekä kuntien ja seurakuntien viranomaisille.

Uudenmaan maakunnan alueella toimii tällä hetkellä kolme maistraattia. Helsingin maistraatin toimialueella asui vuoden 2013 lopussa n. 610 000 asukasta. Itä-Uudenmaan maistraatin toimialueella asui n. 530 000 asukasta. Länsi-Uudenmaan maistraatin toimialueella asui n. 440 000 asukasta. Mikäli maistraatit yhdistyvät, asuisi uuden yhdistetyn maistraatin toimialueella n. 1 585 000 asukasta.

Helsingin maistraatti toimii yhdessä toimipisteessä. Itä-Uudenmaan maistraatilla on toimipisteet Vantaalla, Hyvinkäällä ja Porvoossa sekä kuluttajaneuvonnan toimipiste Helsingissä Pasilassa. Länsi-Uudenmaan maistraatilla on toimipisteet Espoossa, Lohjalla ja Raaseporissa. Kaikki kolme maistraattia ovat kaksikielisiä.

Selvityksen mukaan maistraattien yhdistäminen ei vaikuta toimipisteiden määrään eikä niiden toimitiloihin. Maistraattien toimipisteverkostotyöryhmän maaliskuussa 2014 antamaan loppuraporttiin sisältyy kuitenkin ehdotus Länsi-Uudenmaan maistraatin Raaseporin ja Lohjan yksiköiden sekä Itä-Uudenmaan maistraatin Porvoon ja Hyvinkään yksiköiden lakkauttamisesta.

Toimipisteiden mahdolliseen lakkauttamisaikatauluun vaikuttaa myös valtiovarainministeriön valmisteltavana olevan julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun toteuttaminen. (Asiakaspalvelu 2014-hanke) Yhteistä asiakaspalvelua koskevan hallituksen esityksen luonnoksen mukaan maistraattien palvelua tarjottaisiin perustettavissa julkisen hallinnon yhteisissä asiakaspalvelupisteissä. Hyvinkäälle on esitetty luonnoksessa asiointipistettä. Yhteiseen asiakaspalveluun on tarkoitus siirtyä maakunnittain 2016 - 2019. Edellä mainittujen neljän maistraatin toimipisteen toiminta on arvioitu voitavan korvata paikkakunnille perustettavilla asiointipisteillä. Ennen kuin toimipisteiden lakkautuksista tehdään lopullisia päätöksiä valtiovarainministeriö käy läpi kunkin yksikön ja alueen tilanteen ja arvioi lakkautuksen vaikutukset. Lakkautusesityksistä järjestetään myös lausuntokierros.

Yhdistymisen seurauksena muodostuvan maistraatin nimeksi on ehdotettu Uudenmaan maistraattia.

Selvityksen mukaan maistraattien yhdistymisen yhteydessä nykyiset toimipisteet säilyisivät eikä maistraattien henkilöstömäärä muuttuisi lukuun ottamatta maistraattien päälliköitä, joiden määrä vähenisi kahdella. Yhdistymisellä ei näin ollen arvioida olevan merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Mikäli toimipisteiden määrää päätettäisiin myöhemmin Uudellamaalla vähentää, henkilöstöllä olisi laajemmassa maistraatissa enemmän vaihtoehtoja uudelleensijoittumiseen maistraatin muihin toimipisteisiin kuin nykyisissä kolmessa erillisessä maistraatissa. Resursseja voitaisiin myös yhdistymisen myötä käyttää entistä joustavammin ja varmistaa näin alueen kasvavan väestön ja lisääntyvien ulkomaalaisten asiakkaiden palveluiden saatavuus kokonaishenkilöstömäärän samaan aikaan pienentyessä.

Toiminnan tehostumisen lisäksi maistraattien yhdistyminen mahdollistaisi arviolta 300000 euron säästöt palkkakustannuksissa. Tietojärjestelmien kertaluonteisten muutuskustannusten on arvioitu kuitenkin olevan yhteensä vajaa 50 000 euroa. Esityksen mukaisen erikseen toteutettavan kolmen maistraatin yhdistymisen negatiivisena puolena raportissa todetaan, että sekä tietojärjestelmämuutoksista johtuvat kustannukset että muut kertaluonteiset kustannukset tulevat toistumaan uudelleen siinä yhteydessä, mikäli maistraatit liitetään myöhemmin VIRSU- hankkeen myötä laajempaan aluehallinnon virastokokonaisuuteen.

Laajempi toimialue lisäisi asiakkaiden valinnan vapautta heidän voidessa valita useammasta toimipisteestä itselleen sopivan asiointipaikan. Asiakkaat hyötyisivät myös siitä, että laajemmassa organisaatiossa resursseja voitaisiin aikaisempaa laajemmin kohdentaa niihin substanssitehtäviin, joissa tarve on suurin. Suurempi organisaatio edistäisi myös toimintamallien yhdenmukaistamista koko Uudenmaan maakunnan alueella ja sitä kautta parantaisi asiakkaiden yhdenmukaista kohtelua.

Selvitysryhmä on johtopäätöksensä todennut, että selvityksen perusteella Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan maistraattien yhdistymisellä saavutetut hyödyt ovat niin merkittäviä, että maistraatit tulisi yhdistää 1.1.2016 alkaen.

MÄNTSÄLÄN KUNNAN LAUSUNTO

Maistraatin yhdistyminen

Mäntsälän kunta suhtautuu periaatteessa myönteisesti kehittämishankkeisiin, joissa valtionhallinnon toimintoja kehitetään niin, että kehitystyön myötä asiakaspalvelu paranee, toimintamallit yhdenmukaistuvat ja samalla saavutetaan myös kustannussäästöjä.

On kuitenkin huomattava, että kuten raportistakin ilmenee, on valtiovarainministeriössä tällä hetkellä meneillään ainakin kaksi muuta selvitystä, jotka vaikuttavat maistraattien toimintaan. Asiakaspalvelu 2014-hankkeen mukaisten yhteisten toimipisteiden on arvioitu toteutuessaan aloittavan Uudellamaalla toimintansa vuonna 2018. Yhteispalvelua koskeva lakiesitys annettaneen Eduskunnalle loppuvuodesta 2015. Keskus- ja aluehallinnon virastonselvitys-hankkeen (VIRSU-hanke) selvitykset valmistuivat helmikuussa 2015 ja tuleva hallitus tulee tekemään asiaa koskevat linjaukset selvityksen pohjalta. Mahdolliset organisaatiomuutokset tulisivat mahdollisesti voimaan 2017.

Kuten edellä esitetystä ilmenee, on tällä hetkellä vireillä kolme hanketta, jotka vaikuttavat Uudellamaalla sijaitsevien maistraattien toimintaan. Uudellamaalla sijaitsevien maistraattien on esitetty yhdistyvän vuoden 2016 alusta, VIRSU-hankkeen mukaiset organisaatiomuutokset tulisivat todennäköisesti voimaan vuonna 2017 ja Asiakaspalvelu 2014-hankkeen mukaiset yhteispalvelupisteet, joihin myös maistraattien toimintoja esitetään siirrettävän, aloittaisivat toimintansa todennäköisesti 2018. Kaikki nämä hankkeet ovat valmisteluvaiheessa, eikä lopullisia päätöksiä ole vielä tehty. Olisi järkevää, että edellä esitetyt hankkeet valmisteltaisiin kokonaisuutena.

Asiakasnäkökulmasta ja todennäköisesti myös taloudellisesta ja toiminnallisesta näkökulmasta yksi muutos, vaikka se mahdollisesti olisi vaikutuksiltaan suurempi, on parempi kuin mahdollisesti kolmen vuoden aikana vuosittain tapahtuvat organisaatiomuutokset. Vaiheittain tapahtuvat muutokset pienentävät myös muutoksesta saatavaa kustannushyötyä. Olihan selvitysraportissakin todettu, että esim. tietojärjestelmiin liittyvät kertaluonteiset erät tulisivat toistumaan, mikäli joudutaan toteuttamaan useampi uudistus peräkkäin.

Vaikka Uudenmaan maistraattien yhdistymishankkeilla ei olekaan raportin mukaan vaikutusta maistraatin toimipisteiden määrään, Mäntsälän kunnanhallitus korostaa, että palvelut tulee olla jatkossakin saatavilla kohtuumatkan päässä (Hyvinkää, Vantaa).

Hallituksen esitykset ja asetusluonnokset

Lausuntopyynnössä on pyydetty kuntaa ottamaan kantaa myös hallituksen esityksiin ja asetusluonnoksiin, jotka muuttuisivat, mikäli toimipisteet

yhdistettäisiin. Selvityksen johtopäätösosiossa on todettu niiden olevan pääosin teknisluonteisia muutoksia niin, ettei laissa ja asetuksissa olevien säännösten sisältöä muutettaisi. Lausuntopyynnön liitteen 3 kohdassa 6 on kuitenkin asetusluonnoksissa useaan kunnan asukkaiden toimintaan vaikuttavien tehtävien vastuumaisraatiksi esitetty Uudenmaan maistraatin sijaan Lounais-Suomen maistraattia. Tällaisia muutosesityksiä on esitetty esim. perukirjan osakasluettelon vahvistamisen osalta, isyyden tunnustamisen hyväksymisen osalta ja nimenmuutoshakemusten käsittelyn osalta. Epäselvää on, onko esitetyillä muutoksilla tarkoitettu vain maistraattien sisäistä työnjako ja miten muutos on esitetty toteutettavan asiakaspalvelun osalta.

Muutosesityksen tavoitteena lienee tiettyjen asioiden osaamisen keskittäminen ja kehittäminen yhteen paikkaan sekä maistraattien resurssien tasapuolinen jakaantuminen. Tältä osin Mäntsälän kunnanhallitus toteaa, että vaikka päätöksenteko keskitettäisiinkin asiaryhmittäin yhteen maistraattiin, ei tämä keskittäminen saa heikentää kuntalaisten asiakaspalvelua. Asiaa koskevat asiakirjat ja muut hakemukset tulee voida jättää maistraatin Hyvinkään tai Vantaan toimipisteeseen ja asiakkaan tulee myös tältä osin saada asianmukaista henkilökohtaista neuvontaa sekä puhelimitse että paikan päällä asioimalla.

Kunnanjohtajan päätösesitys:

Kunnanhallitus päättää antaa Valtiovarainministeriölle edellä esitetyn lausunnon.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa
Mäntsälä 17.4.2015

Esa Siikaluoma
pöytäkirjanpitäjä

Jakelu

Valtiovarainministeriö
Salmi Jaana / vm